

dan door de beroemdste ontdekkingen op het gebied der natuurwetenschap" 2). Bij zoo trotsch zelfgevoel kost het moeite zelfs een punt van vergelijking te vinden; alleen de totale verandering, die Copernicus' ontdekking in onze astronomische en kosmologische kennis te weeg bracht, kan met haar op één lijn worden gesteld 3). En vraagt ge met begrijpelijke belangstelling, hoe de naam dezer wetenschap luidt en welke mysterieuze wijsheid ze u biedt, dan luidt het antwoord, dat haar naam is de Assyriologie en dat ze uit de puinhoopen van Babel het onwederlegbare bewijs meent te hebben opgedolven, dat heel onze cultuur en religie, onze rechtsinstituten en onze kunst, kortom heel het hoogere geestelijke leven, dat eeuwen lang de kostbaarste schat der menschheid heeft uitgemaakt, niet gelijk men dusver meende aan *Israel*, *Hellas* en *Rome*, maar aan het oude *Babylon* te danken is. „Innerhalb der geschichtlichen Entwicklung der Menschheit, zoo zegt H. Winckler, sind überhaupt nur zwei Weltanschauungen zu unterscheiden: die altbabylonische und die moderne, empirisch-naturwissenschaftliche, welche erst in der Entwicklung begriffen ist" 4).

Het zou wellicht ondeugend zijn tegenover dit hooggestemde loflied op eigen verdienste er u op te wijzen, dat dit Panbabylonisme, gelijk men het spottend heeft genoemd, zijn vurigste profeten vindt bij de Deutsche Orientgesellschaft, welke, Prof. Lehmann erkent het zelf, op het meer practische gebied der opgravingen niet al te fortuinlijk bleek. 5) Terwijl de expeditiën door Engeland, Frankrijk en Amerika uitgezonden, met de kostbaarste gedenkteekenen als buit uit het verre Oosten weerkeerden, bleek de oogst der Duitsche onderzoekers tot dusverre nog bijster schraal. Zoo moest wel in stoute speculatie — de meer philosophische dan practische aanleg onzer naburen is bekend — vergoeding gezocht worden voor wat hun aan reële winst ontging.

Aan kalmer appreciatie kon dan ook de taak worden overgelaten deze aanspraken van Babel op het matriarchaat van de ontwikkelingsgeschiedenis der menschheid tot juister proportiën terug te brengen, indien niet achter dit Panbabylonisme de kwalijk verholten tendenz school om onze christelijke wereldbeschouwing en religie van haar goddelijk karakter te ontdoen en daarmee den weg te bereiden voor de zegepraal van het naturalisme. Of de onsterfelijke zangen van Homerus hun stof ontleend hebben aan het oude Gilgamesepos der Babyloniers 6); of de rechtsordeningen bij de verschillende volkeren in